Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 28ης Ιανουαρίου 2020*

«Παράβαση κράτους μέλους – Οδηγία 2011/7/ΕΕ – Καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές – Εμπορικές συναλλαγές στις οποίες ο οφειλέτης είναι δημόσια αρχή – Υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν ότι η προθεσμία πληρωμής που προβλέπεται για τις δημόσιες αρχές δεν υπερβαίνει τις 30 ή τις 60 ημέρες – Υποχρέωση αποτελέσματος»

Στην υπόθεση C-122/18,

με αντικείμενο προσφυγή λόγω παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, που ασκήθηκε στις 14 Φεβρουαρίου 2018,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Gattinara και C. Zadra,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τους S. Fiorentino και F. De Luca, avvocati dello Stato,

καθής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, Αντιπρόεδρο, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, A. Prechal, M. Safjan και S. Rodin, προέδρους τμήματος, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, C. Toader, F. Biltgen, K. Jürimäe και N. Piçarra (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Hogan

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Απόφαση

1 Με την προσφυγή της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η Ιταλική Δημοκρατία, παραλείποντας να διασφαλίσει και εξακολουθώντας να μη διασφαλίζει ότι οι δημόσιες αρχές της τηρούν τις προθεσμίες των 30 ή των 60 ημερολογιακών ημερών που έχουν εφαρμογή στην πληρωμή των εμπορικών οφειλών τους, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 2011/7/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές (ΕΕ 2011, L 48, σ. 1), και, ειδικότερα, τις υποχρεώσεις που προβλέπει το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

2 Οι αιτιολογικές σκέψεις 3, 9, 12, 14, 23 και 25 της οδηγίας 2011/7 έχουν ως εξής:

«(3) Πολλές πληρωμές στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των οικονομικών φορέων ή μεταξύ των οικονομικών φορέων και των δημόσιων αρχών γίνονται αργότερα από την ημερομηνία που έχει συμφωνηθεί στη σύμβαση ή που καθορίζεται στους γενικούς εμπορικούς όρους. Παρά το γεγονός ότι τα αγαθά έχουν παραδοθεί ή οι υπηρεσίες έχουν παρασχεθεί, πολλά από τα αντίστοιχα τιμολόγια πληρώνονται πολύ αργότερα από την προθεσμία τους. Αυτού του είδους οι καθυστερήσεις πληρωμών επηρεάζουν αρνητικά τη ρευστότητα και περιπλέκουν τη χρηματοοικονομική διαχείριση των επιχειρήσεων. Επηρεάζουν, επίσης, την ανταγωνιστικότητα και την αποδοτικότητά τους όταν ο πιστωτής υποχρεώνεται να ζητήσει εξωτερική χρηματοδότηση λόγω των καθυστερήσεων πληρωμών. […]

[…]

(9) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να διέπει όλες τις εμπορικές συναλλαγές, ανεξαρτήτως του εάν αυτές διενεργούνται μεταξύ ιδιωτικών ή δημόσιων επιχειρήσεων ή μεταξύ επιχειρήσεων και δημόσιων αρχών, δεδομένου ότι οι δημόσιες αρχές προβαίνουν σε σημαντικό όγκο πληρωμών προς τις επιχειρήσεις. Κατά συνέπεια, θα πρέπει επίσης να διέπει όλες τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κύριων αναδόχων και των προμηθευτών και υπεργολάβων τους.

[…]

(12) Η καθυστέρηση πληρωμής αποτελεί παράβαση συμβατικής υποχρέωσης η οποία έχει γίνει οικονομικά ελκυστική για τους οφειλέτες στα περισσότερα κράτη μέλη λόγω των χαμηλών ή των ανύπαρκτων τόκων υπερημερίας που επιβάλλονται στις καθυστερήσεις πληρωμών και/ή της βραδύτητας των διαδικασιών είσπραξης. Για να αναστραφεί η τάση αυτή και για να αποθαρρύνονται οι καθυστερήσεις, απαιτείται αποφασιστική μεταστροφή προς την υιοθέτηση νοοτροπίας έγκαιρης πραγματοποίησης των πληρωμών, τέτοια που, μεταξύ άλλων, να θεωρείται πάντα ο αποκλεισμός του δικαιώματος χρέωσης τόκου κατάφωρα καταχρηστική συμβατική ρήτρα ή πρακτική. Η μεταστροφή αυτή θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τον καθορισμό ειδικών ρυθμίσεων σχετικά με τις προθεσμίες πληρωμής και την αποζημίωση των πιστωτών για τις δαπάνες που υφίστανται, επίσης δε θα πρέπει στο πλαίσιο αυτό ο αποκλεισμός του δικαιώματος αποζημίωσης για τα έξοδα είσπραξης να θεωρείται καταφανώς καταχρηστικός.

[…]

(14) Για λόγους συνέπειας της ενωσιακής νομοθεσίας, για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να ισχύσει ο ορισμός της "αναθέτουσας αρχής" της οδηγίας 2004/17/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών [(ΕΕ 2004, L 134, σ. 1)], και της οδηγίας 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών [(ΕΕ 2004, L 134, σ. 114)].

[…]

(23) Κατά γενικό κανόνα, οι δημόσιες αρχές διαθέτουν ασφαλέστερες, προβλέψιμες και συνεχείς ροές εσόδων συγκριτικά με τις επιχειρήσεις. Επιπλέον, πολλές δημόσιες αρχές μπορούν να λάβουν χρηματοδοτήσεις με ελκυστικότερους όρους από τις επιχειρήσεις. Παράλληλα, οι δημόσιες αρχές εξαρτώνται λιγότερο από ό,τι οι επιχειρήσεις από τη διαμόρφωση σταθερών εμπορικών σχέσεων για την επίτευξη των στόχων τους. Οι μεγάλες προθεσμίες πληρωμής και οι καθυστερήσεις στις πληρωμές από δημόσιες αρχές, για εμπορεύματα και υπηρεσίες, προκαλούν αδικαιολόγητο κόστος για τις επιχειρήσεις. Επομένως, είναι σκόπιμο να καθιερωθούν ειδικοί κανόνες για τις εμπορικές συναλλαγές που αφορούν την πώληση εμπορευμάτων ή την παροχή υπηρεσιών από επιχειρήσεις σε δημόσιες αρχές, οι οποίοι θα πρέπει να προβλέπουν ειδικότερα προθεσμίες πληρωμής κατά κανόνα όχι μεγαλύτερες από 30 ημερολογιακές ημέρες, εκτός αν στη σύμβαση προβλέπεται ρητά μεγαλύτερη προθεσμία η οποία τεκμηριώνεται αντικειμενικά υπό το πρίσμα του ιδιαίτερου χαρακτήρα ή των ειδικών χαρακτηριστικών της σύμβασης, και, σε κάθε περίπτωση, όχι μεγαλύτερες από 60 ημερολογιακές ημέρες.

[…]

(25) Ιδιαίτερη ανησυχία σε σχέση με την καθυστέρηση πληρωμής προκαλεί η κατάσταση των υπηρεσιών υγείας σε μεγάλο αριθμό κρατών μελών. Τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης, ως θεμελιώδες συστατικό μέρος της κοινωνικής υποδομής στην Ευρώπη, υποχρεώνονται συχνά να προσαρμόζουν τις ιδιαίτερες ατομικές ανάγκες στα οικονομικά τους […]. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να είναι συνεπώς σε θέση να δίνουν στους δημόσιους φορείς παροχής ιατρικής μέριμνας τη δυνατότητα κάποιας ευελιξίας όσον αφορά την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους. Για τον σκοπό αυτόν, τα κράτη μέλη θα πρέπει να μπορούν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να παρατείνουν [την εκ του νόμου] προθεσμία σε 60 ημερολογιακές ημέρες το πολύ. Ωστόσο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να διασφαλίζουν ότι οι πληρωμές στον κλάδο υγειονομικής περίθαλψης θα γίνονται εντός των [εκ του νόμου] προθεσμιών πληρωμής.»

3 Το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2011/7 προβλέπει τα εξής:

«1. Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές, προκειμένου να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να ενισχυθεί με τον τρόπο αυτόν η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των [μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)].

2. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλες τις πληρωμές που έχουν χαρακτήρα αμοιβής στο πλαίσιο εμπορικών συναλλαγών.»

4 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

2) “δημόσια αρχή”: κάθε αναθέτουσα αρχή, όπως ορίζουν το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας [2004/17] και το άρθρο 1 παράγραφος 9 της οδηγίας [2004/18], ανεξαρτήτως του αντικειμένου ή της αξίας της σύμβασης·

[…]

4) “καθυστέρηση πληρωμής”: η μη πραγματοποίηση πληρωμής μέσα στη συμβατική ή εκ του νόμου προθεσμία, εφόσον πληρούνται οι όροι του άρθρου 3 παράγραφος 1 ή του άρθρου 4 παράγραφος 1·

[…]

[…]».

5 Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2011/7 προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων, ο πιστωτής δικαιούται τόκο υπερημερίας χωρίς να απαιτείται όχληση, εφόσον πληρούνται οι εξής όροι:

α) ο πιστωτής έχει εκπληρώσει τις συμβατικές και [εκ του νόμου] υποχρεώσεις [του]· και

β) ο πιστωτής δεν έχει λάβει το οφειλόμενο ποσό εγκαίρως, εκτός εάν ο οφειλέτης δεν ευθύνεται για την καθυστέρηση.

[…]

3. Εφόσον πληρούνται οι όροι της παραγράφου 1, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν τα ακόλουθα:

α) ότι ο πιστωτής έχει δικαίωμα τόκου υπερημερίας από την ημέρα που ακολουθεί την ημερομηνία πληρωμής ή το τέλος της προθεσμίας πληρωμής που ορίζει η σύμβαση·

β) εφόσον η ημερομηνία ή η προθεσμία πληρωμής δεν ορίζεται στη σύμβαση, ότι ο πιστωτής έχει δικαίωμα τόκου υπερημερίας κατά την εκπνοή οιουδήποτε από τα εξής χρονικά όρια:
   i) 30 ημερολογιακές ημέρες από την ημερομηνία παραλαβής από τον οφειλέτη του τιμολογίου ή άλλης ισοδύναμης αίτησης για πληρωμή·
   ii) εφόσον η ημερομηνία παραλαβής του τιμολογίου ή της ισοδύναμης αίτησης για πληρωμή δεν είναι βέβαιη, 30 ημερολογιακές ημέρες από την ημερομηνία παραλαβής των αγαθών ή παροχής των υπηρεσιών·
   iii) εφόσον ο οφειλέτης παραλάβει το τιμολόγιο ή την ισοδύναμη αίτηση για πληρωμή πριν από τα αγαθά ή τις υπηρεσίες, 30 ημερολογιακές ημέρες από την ημερομηνία παραλαβής των αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών·
   iv) εφόσον προβλέπεται από τον νόμο ή τη σύμβαση διαδικασία αποδοχής ή επαλήθευσης, με την οποία διαπιστώνεται η αντιστοιχία των αγαθών ή υπηρεσιών με τα οριζόμενα στη σύμβαση, και εάν ο οφειλέτης παραλάβει το τιμολόγιο ή την ισοδύναμη αίτηση για πληρωμή νωρίτερα από την ημερομηνία ή την ίδια ημερομηνία κατά την οποία διενεργείται η αποδοχή ή η επαλήθευση, 30 ημερολογιακές ημέρες από την ημερομηνία αυτή.»

6 Το άρθρο 4 της οδηγίας 2011/7, το οποίο φέρει τον τίτλο «Συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων και δημόσιων αρχών», ορίζει, στις παραγράφους 1, 3, 4 και 6, τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, κατά τις εμπορικές συναλλαγές στις οποίες ο οφειλέτης είναι δημόσια αρχή, ο πιστωτής δικαιούται, κατά την εκπνοή της προθεσμίας που ορίζουν οι παράγραφοι 3, 4 ή 6, νόμιμο τόκο υπερημερίας, χωρίς να απαιτείται όχληση, εφόσον πληρούνται οι εξής όροι:

α) ο πιστωτής έχει εκπληρώσει τις συμβατικές και [εκ του νόμου] υποχρεώσεις [του]· και

β) ο πιστωτής δεν έχει λάβει το οφειλόμενο ποσό εγκαίρως, εκτός εάν ο οφειλέτης δεν ευθύνεται για την καθυστέρηση.

[…]

3. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι στις εμπορικές συναλλαγές στις οποίες ο οφειλέτης είναι δημόσια αρχή:

α) η προθεσμία πληρωμής δεν υπερβαίνει κανένα από τα ακόλουθα χρονικά όρια:
   i) 30 ημερολογιακές ημέρες από την ημερομηνία παραλαβής από τον οφειλέτη του τιμολογίου ή άλλης ισοδύναμης αίτησης για πληρωμή·
   ii) εφόσον η ημερομηνία παραλαβής του τιμολογίου ή της ισοδύναμης αίτησης για πληρωμή δεν είναι βέβαιη, 30 ημερολογιακές ημέρες από την ημερομηνία της παραλαβής των αγαθών ή της παροχής των υπηρεσιών·
   iii) εφόσον ο οφειλέτης παραλάβει το τιμολόγιο ή την ισοδύναμη αίτηση για πληρωμή πριν από τα αγαθά ή τις υπηρεσίες, 30 ημερολογιακές ημέρες από την ημερομηνία της παραλαβής των αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών·
   iv) εφόσον προβλέπεται από τον νόμο ή τη σύμβαση διαδικασία αποδοχής ή επαλήθευσης, με την οποία διαπιστώνεται η αντιστοιχία των αγαθών ή υπηρεσιών με τα οριζόμενα στη σύμβαση, και εάν ο οφειλέτης παραλάβει το τιμολόγιο ή την ισοδύναμη αίτηση για πληρωμή νωρίτερα από την ημερομηνία ή την ίδια ημερομηνία κατά την οποία διενεργείται η αποδοχή ή η επαλήθευση, 30 ημερολογιακές ημέρες από την ημερομηνία αυτή·

β) η ημερομηνία παραλαβής του τιμολογίου δεν αποτελεί αντικείμενο συμβατικής συμφωνίας μεταξύ του οφειλέτη και του πιστωτή.

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να παρατείνουν τις προθεσμίες της παραγράφου 3 στοιχείο α) σε 60 το πολύ ημερολογιακές ημέρες, για:

α) κάθε δημόσια αρχή που ασκεί οικονομική δραστηριότητα βιομηχανικής ή εμπορικής φύσης, με την προσφορά αγαθών και υπηρεσιών στην αγορά, και η οποία υπόκειται, ως δημόσια επιχείρηση, στις απαιτήσεις διαφάνειας της οδηγίας 2006/111/ΕΚ της Επιτροπής, της 16ης Νοεμβρίου 2006, για τη διαφάνεια των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών και των δημοσίων επιχειρήσεων καθώς και για τη χρηματοοικονομική διαφάνεια εντός ορισμένων επιχειρήσεων [(ΕΕ 2006, L 318, σ. 17)]·

β) δημόσιες επιχειρήσεις που παρέχουν υγειονομική μέριμνα και είναι κατάλληλα αναγνωρισμένες για τον σκοπό αυτόν.

[…]

6. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η προθεσμία πληρωμής που ορίζεται στη σύμβαση δεν είναι μεγαλύτερη από τα χρονικά όρια που προβλέπονται στην παράγραφο 3, εκτός εάν ρητά συμφωνήθηκε διαφορετικά στο κείμενο της σύμβασης και με την προϋπόθεση ότι τούτο δικαιολογείται αντικειμενικά από την ιδιαίτερη φύση ή τα χαρακτηριστικά της σύμβασης και ότι σε κάθε περίπτωση η προθεσμία δεν υπερβαίνει τις 60 ημερολογιακές ημέρες.»

Το ιταλικό δίκαιο

7 Η οδηγία 2011/7 μεταφέρθηκε στην ιταλική έννομη τάξη με το decreto legislativo n. 192 – Modifiche al decreto legislativo 9 ottobre 2002, n. 231, per l'integrale recepimento della direttiva 2011/7/UE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali, a norma dell'articolo 10, comma 1, della legge 11 novembre 2011, n. 180 (νομοθετικό διάταγμα αριθ. 192 περί τροποποιήσεως του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 231, της 9ης Οκτωβρίου 2002, προς τον σκοπό της πλήρους μεταφοράς στην εσωτερική έννομη τάξη της οδηγίας 2011/7/ΕΕ για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές, σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 1, του νόμου της 11ης Νοεμβρίου 2011, αριθ. 180), της 9ης Νοεμβρίου 2012 (GURI αριθ. 267, της 15ης Νοεμβρίου 2012). Το δε νομοθετικό διάταγμα αριθ. 231, της 9ης Οκτωβρίου 2002, είχε μεταφέρει στην ιταλική έννομη τάξη την οδηγία 2000/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 2000, για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές (ΕΕ 2000, L 200, σ. 35).

8 Μεταξύ των μέτρων τα οποία έλαβε η Ιταλική Δημοκρατία προκειμένου να διασφαλίσει τις έγκαιρες πληρωμές εκ μέρους των δημοσίων αρχών περιλαμβάνεται το decreto-legge n. 35 – Disposizioni urgenti per il pagamento dei debiti scaduti della pubblica amministrazione, per il riequilibrio finanziario degli enti territoriali, nonché in materia di versamento di tributi degli enti locali (πράξη νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 35, σχετικά με επείγουσες διατάξεις για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών της δημόσιας διοίκησης, για την ανάκτηση της χρηματοοικονομικής ισορροπίας των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης και για την καταβολή των φόρων από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης), της 8ης Απριλίου 2013 (GURI αριθ. 82, της 8ης Απριλίου 2013), που μετατράπηκε σε νόμο, κατόπιν τροποποιήσεων, δυνάμει του νόμου αριθ. 64 της 6ης Ιουνίου 2013 (GURI αριθ. 132, της 7ης Ιουνίου 2013), καθώς και το decreto-legge n. 66 – Misure urgenti per la competitività e la giustizia sociale (πράξη νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 66, σχετικά με επείγοντα μέτρα για την ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη) της 24ης Απριλίου 2014 (GURI αριθ. 95, της 24ης Απριλίου 2014), που μετατράπηκε σε νόμο, κατόπιν τροποποιήσεων, δυνάμει του νόμου αριθ. 89 της 23ης Ιουνίου 2014 (GURI αριθ. 143, της 23ης Ιουνίου 2014). Οι εν λόγω πράξεις νομοθετικού περιεχομένου προβλέπουν, μεταξύ άλλων, τη χορήγηση συμπληρωματικών οικονομικών πόρων προς εξόφληση απαιτήσεων βεβαίων, εκκαθαρισμένων και απαιτητών τις οποίες έχουν οι επιχειρήσεις έναντι των δημοσίων αρχών.

9 Με σκοπό τη βελτίωση της θέσεως των επιχειρήσεων οι οποίες έχουν απαιτήσεις έναντι των δημοσίων αρχών θεσπίστηκαν φορολογικά μέτρα, μεταξύ των οποίων το άρθρο 12, παράγραφος 7bis, του decreto-legge n. 145 – Interventi urgenti di avvio del piano «Destinazione Italia», per il contenimento delle tariffe elettriche e del gas, per la riduzione dei premi RC-auto, per l'internazionalizzazione, lo sviluppo e la digitalizzazione delle imprese, nonché misure per la realizzazione di opere pubbliche ed EXPO 2015 (πράξεως νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 145, σχετικά με επείγοντα μέτρα για την έναρξη εφαρμογής του σχεδίου «Προορισμός Ιταλία», για τη συγκράτηση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου, για τη μείωση των ασφαλίστρων της αστικής ευθύνης από αυτοκίνητα, για τη διεθνοποίηση, την ανάπτυξη και την ψηφιοποίηση των επιχειρήσεων, καθώς και σχετικά με μέτρα για την υλοποίηση των δημοσίων έργων και της EXPO 2015), της 23ης Δεκεμβρίου 2013 (GURI αριθ. 300, της 23ης Δεκεμβρίου 2013), που μετατράπηκε σε νόμο, κατόπιν τροποποιήσεων, δυνάμει του νόμου αριθ. 9 της 21ης Φεβρουαρίου 2014 (GURI αριθ. 43, της

21ης Φεβρουαρίου 2014). Δυνάμει της διατάξεως αυτής, οι επιχειρήσεις μπορούν να προβαίνουν σε συμψηφισμό των φορολογικών οφειλών τους με απαιτήσεις βέβαιες, εκκαθαρισμένες και απαιτητές τις οποίες έχουν έναντι των δημοσίων αρχών.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

10 Κατόπιν σειράς καταγγελιών που υποβλήθηκαν από οικονομικούς φορείς και ενώσεις οικονομικών φορέων της Ιταλίας, η Επιτροπή απηύθυνε στην Ιταλική Δημοκρατία, στις 19 Ιουνίου 2014, προειδοποιητική επιστολή με την οποία της προσήπτε ότι παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει, μεταξύ άλλων, από το άρθρο 4 της οδηγίας 2011/7.

11 Με έγγραφο της 18ης Αυγούστου 2014, το εν λόγω κράτος μέλος απάντησε στην ως άνω προειδοποιητική επιστολή κοινοποιώντας στην Επιτροπή τα ειδικά μέτρα που είχαν ληφθεί για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών φορέων. Τα μέτρα αυτά συνίσταντο στην πρόωρη μεταφορά της οδηγίας 2011/7 στο εσωτερικό δίκαιο, σε δράσεις που αποσκοπούσαν στην εξάλειψη των συσσωρευμένων ληξιπρόθεσμων οφειλών των δημοσίων αρχών, καθώς και στη θέσπιση νέου κανονιστικού και διοικητικού συστήματος με σκοπό την ενθάρρυνση της τηρήσεως των προθεσμιών πληρωμής που προβλέπει η ως άνω οδηγία και την αποφυγή της αυξήσεως του αριθμού των συσσωρευμένων ληξιπρόθεσμων και ανεξόφλητων οφειλών των δημοσίων αρχών. Με το ίδιο έγγραφο, η Ιταλική Δημοκρατία διευκρίνισε ότι, παρά τη θέσπιση των εν λόγω μέτρων, η ύπαρξη καθυστερήσεων πληρωμών δεν μπορούσε να αποκλειστεί.

12 Στις 12 Νοεμβρίου 2014, η Επιτροπή ζήτησε από την Ιταλική Δημοκρατία την αποστολή διμηνιαίων εκθέσεων σχετικά με τον πραγματικό χρόνο πληρωμής εκ μέρους των δημοσίων αρχών. Η Ιταλική Δημοκρατία ανταποκρίθηκε στο αίτημα αυτό διαβιβάζοντας στην Επιτροπή επτά διμηνιαίες εκθέσεις μεταξύ της 1ης Δεκεμβρίου 2014 και της 6ης Αυγούστου 2016.

13 Με έγγραφο της 21ης Σεπτεμβρίου 2016, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι οι διμηνιαίες εκθέσεις που είχαν αποσταλεί μέχρι την ημερομηνία αυτή δεν λάμβαναν υπόψη το σύνολο των τιμολογίων που είχαν ως αποδέκτες τις ιταλικές δημόσιες αρχές, αλλά μόνον εκείνα τα τιμολόγια τα οποία είχαν πράγματι εξοφληθεί από τις εν λόγω αρχές κατά τη διάρκεια των περιόδων αναφοράς. Κατά συνέπεια, το εν λόγω θεσμικό όργανο ζήτησε από την Ιταλική Δημοκρατία να του παράσχει επικαιροποιημένα στοιχεία για το σύνολο των τιμολογίων.

14 Σε απάντηση στο έγγραφο της 21ης Σεπτεμβρίου 2016, το εν λόγω κράτος μέλος διαβίβασε στην Επιτροπή, στις 5 Δεκεμβρίου 2016, στοιχεία τα οποία συνέλεξε μέσω της πλατφόρμας παρακολούθησης των εμπορικών απαιτήσεων από τα οποία προέκυπτε ότι ο μέσος χρόνος πληρωμής για το πρώτο εξάμηνο του 2016 ήταν 50 ημέρες.

15 Στις 16 Φεβρουαρίου 2017, η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι η κατάσταση που προέκυπτε από το σύνολο των εκθέσεων που υπέβαλε η Ιταλική Δημοκρατία δεν ήταν σύμφωνη με το άρθρο 4 της οδηγίας 2011/7, εξέδωσε αιτιολογημένη γνώμη κατά την έννοια του άρθρου 258 ΣΛΕΕ και κάλεσε το εν λόγω κράτος μέλος να συμμορφωθεί προς τη γνώμη αυτή εντός προθεσμίας δύο μηνών.

16 Με την από 19 Απριλίου 2017 απάντησή της στην αιτιολογημένη γνώμη, η Ιταλική Δημοκρατία ανέφερε ότι ο μέσος χρόνος πληρωμής εκ μέρους των δημοσίων αρχών ήταν 51 ημέρες για ολόκληρο το 2016, και συγκεκριμένα 44 ημέρες για τις διοικητικές αρχές του κράτους, 67 ημέρες για την εθνική υπηρεσία υγείας, 36 ημέρες για τις περιφέρειες και τις αυτόνομες επαρχίες, 43 ημέρες για τους τοπικούς φορείς, 30 ημέρες για τους εθνικούς δημόσιους φορείς και 38 ημέρες για τις λοιπές δημόσιες αρχές.

17 Η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι η Ιταλική Δημοκρατία εξακολουθούσε να μην έχει θέσει τέλος στις παραβάσεις του άρθρου 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7, άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

18 Η Ιταλική Κυβέρνηση ζήτησε, δυνάμει του άρθρου 16, τρίτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να εκδικαστεί η υπόθεση από το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου.

Επί της προσφυγής

Επιχειρήματα των διαδίκων

19 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι από τα στοιχεία που κοινοποίησε η ίδια η Ιταλική Δημοκρατία αποδεικνύεται ότι οι ιταλικές δημόσιες αρχές υπερέβησαν τις προθεσμίες πληρωμής των 30 ή των 60 ημερών που καθορίζονται στο άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7. Η μη τήρηση των ως άνω προθεσμιών, η οποία δεν αμφισβητείται ρητώς από το εν λόγω κράτος μέλος, αφορά το σύνολο των δημοσίων αρχών και καλύπτει περίοδο περισσοτέρων ετών.

20 Συναφώς, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι τα στοιχεία που αποδεικνύουν το υποστατό της προβαλλομένης παραβάσεως καταχωρίστηκαν και επικαιροποιήθηκαν αδιαλείπτως κατά το διάστημα μεταξύ των μηνών Σεπτεμβρίου 2014 και Δεκεμβρίου 2016.

21 Επιπλέον, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ορισμένες μελέτες που πραγματοποιήθηκαν από άλλους φορείς και ενώσεις αναιρούν τα συμπεράσματα των διμηνιαίων εκθέσεων της Ιταλικής Δημοκρατίας, κατά τα οποία υφίστατο προοδευτική μείωση του μέσου χρόνου πληρωμής. Συγκεκριμένα, από τις μελέτες αυτές προκύπτει, κατά την Επιτροπή, ότι ο μέσος χρόνος πληρωμής κυμαινόταν από 99 ημέρες (μελέτη η οποία πραγματοποιήθηκε από το Confartigianato, ένωση εκπροσωπούσα ορισμένους βιοτέχνες και ΜΜΕ) έως 145 ημέρες (μελέτη η οποία πραγματοποιήθηκε από την Assobiomedica, ένωση εκπροσωπούσα τις επιχειρήσεις προμήθειας ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού στα ιταλικά ιδρύματα υγειονομικής περίθαλψης) ή και έως 156 ημέρες (μελέτη που πραγματοποιήθηκε από την ANCE, ένωση επιχειρήσεων του κατασκευαστικού τομέα). Σε οριακές περιπτώσεις, ο χρόνος πληρωμής έφθασε ακόμη και τις 687 ημέρες (μελέτη που πραγματοποιήθηκε από την ημερήσια εφημερίδα *Il Sole 24 Ore).*

22 Κατά την Επιτροπή, μια τέτοια συνεχής και συστηματική υπέρβαση, από τις ιταλικές δημόσιες αρχές, των προθεσμιών πληρωμής που προβλέπονται στο άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7 συνιστά, αφεαυτής, παράβαση της οδηγίας, καταλογιστέα στην Ιταλική Δημοκρατία. Πράγματι, από την έναρξη ισχύος της οδηγίας αυτής, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, δυνάμει του άρθρου της 4, παράγραφοι 3 και 4, όχι μόνο να προβλέπουν, στη νομοθεσία τους για τη μεταφορά στην εσωτερική έννομη τάξη της εν λόγω οδηγίας και στις συμβάσεις που αφορούν εμπορικές συναλλαγές στις οποίες ο οφειλέτης είναι μία από τις δημόσιες αρχές τους, ανώτατες προθεσμίες πληρωμής σύμφωνες με τις διατάξεις αυτές, αλλά και να μεριμνούν για την αποτελεσματική τήρηση των προθεσμιών αυτών από τις εν λόγω δημόσιες αρχές.

23 Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή επισημαίνει, πρώτον, ότι η έννοια της «προθεσμίας πληρωμής», κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α′, της οδηγίας 2011/7, αναφέρεται στην προθεσμία εντός της οποίας οι δημόσιες αρχές υποχρεούνται να εξοφλήσουν πράγματι τις εμπορικές οφειλές τους, προθεσμία η οποία εκκινεί με την επέλευση συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών, όπως η παραλαβή του τιμολογίου, η παραλαβή των αγαθών ή η παροχή των υπηρεσιών. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, για τον ορισμό της έννοιας της «καθυστέρησης πληρωμής», το άρθρο 2, σημείο 4, της οδηγίας αυτής παραπέμπει σε ένα συγκεκριμένο στοιχείο, ήτοι τη «μη πραγματοποίηση πληρωμής»

μέσα στη συμβατική ή εκ του νόμου προθεσμία. Η ανωτέρω ερμηνεία της έννοιας της «προθεσμίας πληρωμής» είναι, εξάλλου, η μόνη που καθιστά δυνατή την επίτευξη του σκοπού της οδηγίας 2011/7, που είναι η αποτελεσματική καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στην εσωτερική αγορά.

24 Δεύτερον, η Επιτροπή εκτιμά ότι, εφόσον η παράβαση του άρθρου 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7 εκ μέρους των δημοσίων αρχών είναι ικανή να επισύρει την ευθύνη του οικείου κράτους μέλους, το ζήτημα αν οι αρχές αυτές ασκούν αρμοδιότητες δημόσιας εξουσίας ή αν ενεργούν jure privatorum δεν ασκεί επιρροή στο πλαίσιο αυτό. Κατά τα λοιπά, η έννοια της «αναθέτουσας αρχής», στην οποία παραπέμπει το άρθρο 2, σημείο 2, της οδηγίας αυτής για τον ορισμό της έννοιας της «δημόσιας αρχής», είναι ανεξάρτητη από την ύπαρξη αρμοδιοτήτων δημόσιας εξουσίας.

25 Τρίτον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η προτεινόμενη από αυτή ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7 δεν κλονίζεται από την απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, IOS Finance EFC (C-555/14, EU:C:2017:121), την οποία επικαλείται η Ιταλική Δημοκρατία με την απάντησή της στην αιτιολογημένη γνώμη.

26 Η Ιταλική Δημοκρατία υποστηρίζει, όσον αφορά τα στοιχεία που παρέσχε στην Επιτροπή, πρώτον, ότι τα στοιχεία αυτά, τα οποία αφορούν τα έτη 2015 έως 2017 και επικαιροποιήθηκαν τον Μάρτιο του 2018, αποδεικνύουν συνεχή και συστηματική βελτίωση του μέσου χρόνου πληρωμής εκ μέρους των δημοσίων αρχών. Η βελτίωση αυτή εκδηλώνεται με μείωση του μέσου αριθμού ημερών καθυστέρησης κατά τη διάρκεια της περιόδου που αντιστοιχεί στα έτη 2015 έως 2017 (από 23 ημέρες σε 8 ημέρες). Αν η τάση αυτή επιβεβαιωθεί, θα μπορούσε να προβλεφθεί, όσον αφορά τα τιμολόγια που εκδόθηκαν το 2018, τήρηση των προθεσμιών πληρωμής που προβλέπονται στο άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7.

27 Δεύτερον, η Ιταλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι η μέθοδος αναλύσεως που εφάρμοσε η Επιτροπή όσον αφορά τα παρασχεθέντα με τις διμηνιαίες εκθέσεις της Ιταλικής Δημοκρατίας στοιχεία δεν είναι η ενδεδειγμένη.

28 Συναφώς, η Ιταλική Δημοκρατία υπογραμμίζει, αφενός, ότι η επιλογή της Επιτροπής να χρησιμοποιήσει τον δείκτη που αντιστοιχεί στον «μέσο χρόνο πληρωμής» και όχι τον δείκτη που αφορά την «μέση καθυστέρηση» επηρεάζει την αξιοπιστία της αναλύσεως της Επιτροπής. Συγκεκριμένα, στο μέτρο που ο πρώτος αυτός δείκτης λαμβάνει ως σημείο αναφοράς, προκειμένου να αναλυθεί το μέγεθος των καθυστερήσεων πληρωμής εκ μέρους των δημοσίων αρχών, τη «συνήθη» προθεσμία των 30 ημερών, η Επιτροπή παραβλέπει το γεγονός ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 4, της οδηγίας 2011/7 προθεσμία πληρωμής των 60 ημερών έχει εφαρμογή όχι μόνο στις συναλλαγές που πραγματοποιούν οι δημόσιες επιχειρήσεις οι οποίες παρέχουν υπηρεσίες υγειονομικής μέριμνας, αλλά και στις συναλλαγές που πραγματοποιούνται από κάθε δημόσια αρχή η οποία ασκεί οικονομικές δραστηριότητες βιομηχανικής και εμπορικής φύσης και η οποία υπόκειται στην οδηγία 2006/111. Αφετέρου, η Επιτροπή προέβη σε παραπλανητική σύγκριση των στοιχείων από χρονικής απόψεως, μη λαμβάνοντας υπόψη τη δυναμική πραγματοποιήσεως των πληρωμών. Επομένως, η ανάλυση του θεσμικού αυτού οργάνου ήταν επικαιροποιημένη έως το χρονικό σημείο της αποστολής της τελευταίας διμηνιαίας εκθέσεως, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις μεταγενέστερες πληρωμές.

29 Τρίτον, η Ιταλική Δημοκρατία αμφισβητεί τα συμπεράσματα των μελετών που μνημονεύονται στη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως, δεδομένου ότι αυτά, λόγω της ελλείψεως αξιοπιστίας τους και του ελλιπούς χαρακτήρα των συλλεγέντων στοιχείων, είναι αλυσιτελή.

30 Όσον αφορά το περιεχόμενο του άρθρου 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7, η Ιταλική Δημοκρατία υποστηρίζει, πρώτον, ότι από τη γραμματική και συστηματική ερμηνεία των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι, μολονότι η οδηγία επιβάλλει στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν, με τη νομοθεσία περί μεταφοράς της εν λόγω οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο και με τις συμβάσεις που αφορούν εμπορικές συναλλαγές στις οποίες ο οφειλέτης είναι μία από τις δημόσιες αρχές τους, ανώτατες προθεσμίες πληρωμής σύμφωνες με τις εν λόγω διατάξεις, καθώς επίσης να προβλέπουν ότι οι

πιστωτές δικαιούνται, σε περίπτωση μη τηρήσεως των προθεσμιών αυτών, τόκους υπερημερίας και αποζημίωση για τα έξοδα εισπράξεως, εντούτοις οι διατάξεις αυτές δεν απαιτούν από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν την αποτελεσματική τήρηση, υπό οποιεσδήποτε περιστάσεις, των εν λόγω προθεσμιών από τις δημόσιες αρχές τους. Η οδηγία 2011/7 σκοπεί στην εναρμόνιση όχι των προθεσμιών εντός των οποίων οι δημόσιες αρχές πρέπει πράγματι να προβαίνουν στην καταβολή των ποσών τα οποία οφείλονται ως αντάλλαγμα στο πλαίσιο των εμπορικών συναλλαγών τους, αλλά μόνον των προθεσμιών εντός των οποίων οι εν λόγω αρχές πρέπει να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους, χωρίς να υφίστανται τις αυτόματες κυρώσεις λόγω καθυστέρησης πληρωμής.

31 Πράγματι, πέραν του ότι το άρθρο 4, παράγραφος 6, της οδηγίας 2011/7 επιβάλλει απλώς την τήρηση της προθεσμίας πληρωμής «που ορίζεται στη σύμβαση», από το άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας δεν προκύπτει ότι οι δημόσιες αρχές υποχρεούνται να καταβάλλουν τις οφειλές τους εντός της προθεσμίας που το άρθρο αυτό προβλέπει. Όσον αφορά την έκφραση «προθεσμία πληρωμής», αυτή δεν αφορά, στις σχετικές διατάξεις της εν λόγω οδηγίας, την προθεσμία εντός της οποίας οι δημόσιες αρχές πρέπει πράγματι να εξοφλήσουν τέτοιες οφειλές.

32 Δεύτερον, η Ιταλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 2011/7 περιορίζεται στον καθορισμό των χρονικών σημείων ενάρξεως των προθεσμιών πληρωμής στο πλαίσιο των εμπορικών συναλλαγών. Επομένως, η αναφορά, στη διάταξη αυτή, στις πραγματικές περιστάσεις της παραλαβής του τιμολογίου, της παραλαβής των αγαθών, της παροχής των υπηρεσιών ή ακόμη της αποδοχής ή της επαλήθευσης των αγαθών δεν συνεπάγεται ότι ένα κράτος μέλος οφείλει να μεριμνά in concreto για την τήρηση των εν λόγω προθεσμιών.

33 Τρίτον, η έλλειψη συγκεκριμένης προθεσμίας για την εκπλήρωση της υποχρεώσεως την οποία επιβάλλει το άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7 καθιστά εμφανές ότι, όσον αφορά την τήρηση των προθεσμιών πληρωμής, η οδηγία δεν επιβάλλει στο οικείο κράτος μέλος υποχρεώσεις επιτεύξεως αποτελέσματος αλλά, το πολύ, υποχρεώσεις ως προς το μέσο, η παράβαση των οποίων μπορεί να διαπιστωθεί μόνον αν η κατάσταση στο κράτος μέλος αυτό διαφέρει σημαντικά από την κατάσταση που προβλέπει η εν λόγω οδηγία. Στην υπό κρίση υπόθεση, από τα παρασχεθέντα στην Επιτροπή στοιχεία αποδεικνύεται, αφενός, σημαντική και συνεχής μείωση στις καθυστερήσεις πληρωμής των εμπορικών οφειλών των δημοσίων αρχών και, αφετέρου, όσον αφορά, ειδικότερα, τις δημόσιες αρχές που δραστηριοποιούνται στον εθνικό τομέα υγείας, μικρή καθυστέρηση, υπερβαίνουσα κατά μερικές μόνον ημέρες την προθεσμία πληρωμής που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 4, της ίδιας οδηγίας.

34 Τέταρτον, η Ιταλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για την εκ μέρους των δημοσίων αρχών υπέρβαση των προθεσμιών πληρωμής. Κατά την Ιταλική Δημοκρατία, όταν ένα όργανο κράτους μέλους ενεργεί σε ισότιμη βάση με έναν ιδιώτη επιχειρηματία, το όργανο αυτό είναι υπόλογο μόνον ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων για ενδεχόμενη παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, όπως και ένας ιδιώτης επιχειρηματίας. Υπό τις συνθήκες αυτές, προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση του δικαίου της Ένωσης, τα κράτη μέλη μπορούν να παρεμβαίνουν μόνον εμμέσως, μεταφέροντας ορθώς τις διατάξεις τις οποίες οι εν λόγω αρχές οφείλουν να τηρούν και θεσπίζοντας κυρώσεις για την περίπτωση μη τηρήσεως των εν λόγω διατάξεων. Εν προκειμένω, η Ιταλική Δημοκρατία, προβλέποντας προθεσμίες πληρωμής που δεν υπερβαίνουν εκείνες τις οποίες προβλέπει η οδηγία 2011/7 καθώς και την καταβολή τόκων υπερημερίας και αποζημιώσεως για τα πραγματοποιηθέντα έξοδα εισπράξεως, τήρησε τις υποχρεώσεις που επιβάλλει η εν λόγω οδηγία.

35 Εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η οδηγία 2011/7 επέβαλλε στην Ιταλική Δημοκρατία την υποχρέωση να μεριμνά για την αποτελεσματική τήρηση, εκ μέρους των δημοσίων αρχών, των προθεσμιών πληρωμής στο πλαίσιο των εμπορικών συναλλαγών τους, η Ιταλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι ευθύνεται μόνο για σοβαρές, διαρκείς και συστηματικές παραβάσεις της οδηγίας αυτής, ικανές να αποδείξουν παραβίαση της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

36 Όσον αφορά, τέλος, την απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, IOS Finance EFC (C-555/14, EU:C:2017:121), η Ιταλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο ενέκρινε, με την απόφαση αυτή, έναν κανονιστικό μηχανισμό ο οποίος επέτρεπε τη συστηματικώς καθυστερημένη εξόφληση των οφειλών των δημοσίων αρχών προς τους πιστωτές οι οποίοι δεν είχαν παραιτηθεί από τους τόκους υπερημερίας και από την αποζημίωση για έξοδα εισπράξεως. Πλην όμως, αν γινόταν δεκτό, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, ότι οι πραγματικές καθυστερήσεις πληρωμής εκ μέρους των δημοσίων αρχών συνιστούν παράβαση της οδηγίας 2011/7 η οποία καταλογίζεται στο οικείο κράτος μέλος, το Δικαστήριο θα είχε κατ' ανάγκη διαπιστώσει την ασυμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης ενός κανονιστικού μηχανισμού τέτοιας φύσεως, δεδομένου ότι αυτός επέτρεπε την συστηματικώς καθυστερημένη εξόφληση των εμπορικών οφειλών των δημοσίων αρχών. Η Ιταλική Δημοκρατία συνάγει εξ αυτού, αφενός, ότι το δικαίωμα που πράγματι εγγυάται στους πιστωτές η οδηγία 2011/7 αφορά μόνον τους τόκους υπερημερίας που αυτή επιβάλλει και, αφετέρου, ότι ο σκοπός της οδηγίας, που είναι η καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών, «επιδιώκεται μόνον εμμέσως».

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

37 Με την προσφυγή της, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Ιταλική Δημοκρατία, παραλείποντας να διασφαλίσει την τήρηση, εκ μέρους των δημοσίων αρχών της, των προθεσμιών των 30 ή των 60 ημερολογιακών ημερών που έχουν εφαρμογή στις πληρωμές που οφείλονται ως αντάλλαγμα στο πλαίσιο των εμπορικών συναλλαγών τους με τις επιχειρήσεις, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7.

38 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι στις εμπορικές συναλλαγές στις οποίες ο οφειλέτης είναι δημόσια αρχή η προθεσμία πληρωμής δεν υπερβαίνει τις 30 ημερολογιακές ημέρες από την επέλευση των πραγματικών περιστάσεων που η διάταξη αυτή απαριθμεί. Όσον αφορά το άρθρο 4, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας, αυτό παρέχει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να παρατείνουν την ως άνω προθεσμία σε 60 το πολύ ημερολογιακές ημέρες, όσον αφορά τις δημόσιες αρχές και επιχειρήσεις στις οποίες αυτό αναφέρεται.

39 Κατά πρώτον, όσον αφορά την ερμηνεία των εν λόγω διατάξεων, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (πρβλ. απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2019, UNESA κ.λπ., C-105/18 έως C-113/18, EU:C:2019:935, σκέψη 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

40 Όσον αφορά, πρώτον, το γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 2011/7, από αυτό, και ειδικότερα από το τμήμα της φράσης «τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι στις εμπορικές συναλλαγές στις οποίες ο οφειλέτης είναι δημόσια αρχή [...] η προθεσμία πληρωμής δεν υπερβαίνει κανένα από τα ακόλουθα χρονικά όρια», προκύπτει ότι η υποχρέωση που επιβάλλεται στα κράτη μέλη από τη διάταξη αυτή αφορά την αποτελεσματική τήρηση, εκ μέρους των δημοσίων αρχών τους, των προθεσμιών πληρωμής που η διάταξη αυτή προβλέπει.

41 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η διατύπωση της εν λόγω διατάξεως είναι εξίσου επιτακτική με εκείνη του άρθρου 4, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, που αφορά την καταβολή νομίμων τόκων υπερημερίας. Επομένως, οι εν λόγω διατάξεις δεν επιβάλλουν στα κράτη μέλη εναλλακτικές αλλά συμπληρωματικές μεταξύ τους υποχρεώσεις.

42 Δεύτερον, η γραμματική αυτή ερμηνεία επιρρωννύεται από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7.

43 Επισημαίνεται, συναφώς, ότι η διατύπωση του άρθρου 3 της οδηγίας αυτής, το οποίο αφορά τις συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων, διαφέρει σαφώς από εκείνη του άρθρου 4 της οδηγίας, το οποίο αφορά τις συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων και δημοσίων αρχών. Ασφαλώς, αμφότερα τα άρθρα αυτά προβλέπουν ότι τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι ο πιστωτής δικαιούται τόκους υπερημερίας σε περίπτωση καθυστέρησης πληρωμής. Αντιθέτως, όσον αφορά την τήρηση των προθεσμιών πληρωμής, ενώ το άρθρο 4, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει συγκεκριμένη υποχρέωση μνεία της οποίας έγινε στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 3, παράγραφος 3, της ίδιας οδηγίας προβλέπει απλώς το δικαίωμα του πιστωτή σε τόκους σε περίπτωση υπερβάσεως των προθεσμιών αυτών.

44 Η ως άνω ανάλυση επιβεβαιώνεται από τη σύγκριση μεταξύ της οδηγίας 2011/7 και της προϊσχύσασας οδηγίας 2000/35. Πράγματι, ενώ η πρώτη ορίζει ρητώς στο άρθρο 4, το οποίο αφορά τις συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων και δημοσίων αρχών, ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η προθεσμία πληρωμής να μην υπερβαίνει τις 30 ημέρες ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, τις 60 το πολύ ημέρες, η δεύτερη δεν περιλάμβανε καμία διάταξη τέτοιας φύσεως και απλώς προέβλεπε, στο άρθρο 3, μια υποχρέωση περί καταβολής τόκων υπερημερίας, η οποία πλέον αποτυπώνεται στο άρθρο 3 της οδηγίας 2011/7, χωρίς να διακρίνει την περίπτωση στην οποία ο οφειλέτης είναι δημόσια αρχή.

45 Τρίτον, η γραμματική και συστηματική ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7 επιρρωννύεται από τους σκοπούς τους οποίους επιδιώκει η οδηγία αυτή. Συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, σκοπός της εν λόγω οδηγίας είναι η καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές, προκειμένου να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να ενισχυθεί με τον τρόπο αυτόν η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των ΜΜΕ.

46 Συναφώς, από τον συνδυασμό των αιτιολογικών σκέψεων 3, 9 και 23 της οδηγίας 2011/7 προκύπτει ότι οι δημόσιες αρχές, οι οποίες προβαίνουν σε σημαντικό όγκο πληρωμών προς τις επιχειρήσεις, διαθέτουν ασφαλέστερες, προβλέψιμες και συνεχείς ροές εσόδων συγκριτικά με τις επιχειρήσεις, μπορούν να λάβουν χρηματοδότηση με ελκυστικότερους όρους σε σχέση με αυτές και εξαρτώνται λιγότερο από ό,τι οι επιχειρήσεις από τη διαμόρφωση σταθερών εμπορικών σχέσεων για την επίτευξη των στόχων τους. Όσον αφορά τις εν λόγω επιχειρήσεις, ωστόσο, οι καθυστερήσεις στις πληρωμές εκ μέρους δημοσίων αρχών προκαλούν αδικαιολόγητο κόστος για αυτές, επιδεινώνοντας τους περιορισμούς ρευστότητας και καθιστώντας περισσότερο περίπλοκη τη χρηματοοικονομική τους διαχείριση. Οι εν λόγω καθυστερήσεις πληρωμών επηρεάζουν επίσης αρνητικά την ανταγωνιστικότητά τους και την αποδοτικότητά τους, δεδομένου ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις υποχρεώνονται να ζητήσουν εξωτερική χρηματοδότηση εξαιτίας των καθυστερήσεων αυτών πληρωμών.

47 Οι ως άνω εκτιμήσεις, οι οποίες συνδέονται με τον μεγάλο αριθμό εμπορικών συναλλαγών στις οποίες οι δημόσιες αρχές είναι οφειλέτες επιχειρήσεων, καθώς και με το κόστος και τις δυσχέρειες που συνεπάγονται για τις επιχειρήσεις αυτές οι καθυστερήσεις πληρωμών εκ μέρους των εν λόγω αρχών, καθιστούν σαφές ότι πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να επιβάλει στα κράτη μέλη αυξημένες υποχρεώσεις όσον αφορά τις συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων και δημοσίων αρχών και συνεπάγονται ότι το άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να μεριμνούν ώστε οι εν λόγω αρχές να προβαίνουν στις πληρωμές που οφείλονται ως αντάλλαγμα για τις εμπορικές συναλλαγές με τις επιχειρήσεις εντός των προθεσμιών που προβλέπουν οι διατάξεις αυτές.

48 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτή η προταθείσα από την Ιταλική Δημοκρατία ερμηνεία, σύμφωνα με την οποία το άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7 επιβάλλει στα κράτη μέλη αποκλειστικά και μόνον την υποχρέωση να διασφαλίζουν ότι οι συμβατικές και εκ του νόμου προθεσμίες πληρωμής που ισχύουν για τις εμπορικές συναλλαγές στις οποίες εμπλέκονται οι δημόσιες αρχές είναι σύμφωνες με τις εν λόγω διατάξεις και να προβλέπουν, σε περίπτωση μη

τηρήσεως των προθεσμιών αυτών, το δικαίωμα του δανειστή που έχει εκπληρώσει τις συμβατικές και εκ του νόμου υποχρεώσεις του να λάβει νόμιμους τόκους υπερημερίας, αλλά όχι την υποχρέωση να μεριμνούν για την αποτελεσματική τήρηση των προθεσμιών αυτών εκ μέρους των δημοσίων αρχών.

49 Το συμπέρασμα αυτό ουδόλως θίγεται από την απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, IOS Finance EFC (C-555/14, EU:C:2017:121), την οποία επικαλείται η Ιταλική Δημοκρατία.

50 Πράγματι, καταρχάς, υπενθυμίζεται ότι η απόφαση αυτή, η οποία αφορά «έκτακτο [εθνικό] χρηματοδοτικό μηχανισμό για την εξόφληση των προμηθευτών», με περιορισμένη χρονική ισχύ, για την αντιμετώπιση των συσσωρευμένων καθυστερήσεων, λόγω της οικονομικής κρίσης, στην εξόφληση των οφειλών των δημοσίων αρχών, αναφέρεται στην ερμηνεία όχι του άρθρου 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7, αλλά, κατ' ουσίαν, του άρθρου 7, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας αυτής, περί καταχρηστικών όρων συμβάσεων και πρακτικών όσον αφορά τους τόκους υπερημερίας.

51 Εν συνεχεία, το Δικαστήριο, κρίνοντας, με τις σκέψεις 31 και 36 της εν λόγω αποφάσεως, ότι η παραίτηση του πιστωτή δημόσιας αρχής από τους τόκους υπερημερίας και την αποζημίωση για έξοδα εισπράξεως πρέπει, για να είναι σύμφωνη με την οδηγία 2011/7, όχι μόνο να είναι προϊόν ελεύθερης βουλήσεως, αλλά, επιπλέον, να έχει ως αντάλλαγμα την «άμεση» καταβολή του κεφαλαίου της οφειλής, υπογράμμισε, όπως επισήμανε η Επιτροπή, την εξέχουσα σημασία που τα κράτη μέλη οφείλουν να αποδίδουν, στο πλαίσιο της οδηγίας αυτής, στην πραγματική και ταχεία καταβολή των ανωτέρω ποσών.

52 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Ιταλική Δημοκρατία, από την ίδια αυτή απόφαση δεν μπορεί να συναχθεί ότι το Δικαστήριο ενέκρινε τη συστηματικώς καθυστερημένη εξόφληση των εμπορικών οφειλών των δημοσίων αρχών προς τους πιστωτές οι οποίοι δεν είχαν παραιτηθεί από τους τόκους υπερημερίας και από την αποζημίωση για έξοδα εισπράξεως.

53 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, διαπιστώνεται ότι το άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να διασφαλίζουν την αποτελεσματική τήρηση, εκ μέρους των δημοσίων αρχών τους, των προθεσμιών πληρωμής που αυτό προβλέπει.

54 Κατά δεύτερον, πρέπει να καθοριστεί, λαμβανομένων υπόψη των επιχειρημάτων της Ιταλικής Δημοκρατίας που παρατίθενται στη σκέψη 34 της παρούσας αποφάσεως, αν η υπέρβαση, εκ μέρους των δημοσίων αρχών, των εν λόγω προθεσμιών πληρωμής είναι δυνατό να συνιστά παράβαση των υποχρεώσεων που υπέχουν τα οικεία κράτη μέλη κατά την έννοια του άρθρου 258 ΣΛΕΕ.

55 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η παράβαση κράτους μέλους μπορεί, καταρχήν, να αναγνωριστεί δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, όποιο και αν είναι το όργανο του κράτους αυτού του οποίου η πράξη ή παράλειψη προκάλεσε την παράβαση, ακόμη και αν πρόκειται για συνταγματικώς ανεξάρτητο όργανο [αποφάσεις της 5ης Μαΐου 1970, Επιτροπή κατά Βελγίου, 77/69, EU:C:1970:34, σκέψη 15, της 12ης Μαρτίου 2009, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, C-458/07, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2009:147, σκέψη 20, και της 4ης Οκτωβρίου 2018, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Φόρος κινητών αξιών), C-416/17, EU:C:2018:811, σκέψη 107].

56 Εν προκειμένω, η Ιταλική Δημοκρατία δεν αμφισβητεί ότι οι παραβάσεις τις οποίες προβάλλει η Επιτροπή αφορούν τις δημόσιες αρχές της, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας 2011/7. Η διάταξη αυτή παραπέμπει, για τους σκοπούς του ορισμού της έννοιας «δημόσια αρχή», στον ορισμό που δίδεται στην έννοια της «αναθέτουσας αρχής», ιδίως, από το άρθρο 1, παράγραφος 9, της οδηγίας 2004/18, παραπομπή η οποία γίνεται για λόγους συνέπειας της νομοθεσίας της Ένωσης, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 14 της οδηγίας 2011/7.

57 Επισημαίνεται ότι το επιχείρημα της Ιταλικής Δημοκρατίας ότι οι ενέργειες των δημοσίων αρχών στο πλαίσιο εμπορικής συναλλαγής, εκτός της ασκήσεως αρμοδιοτήτων δημοσίας εξουσίας, δεν μπορούν να θεμελιώσουν την ευθύνη του κράτους μέλους στο οποίο οι αρχές αυτές ανήκουν, θα είχε ως συνέπεια, αν γινόταν δεκτό, να στερήσει πρακτικής αποτελεσματικότητας την οδηγία 2011/7, και ιδίως το άρθρο της 4, παράγραφοι 3 και 4, το οποίο ακριβώς επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να διασφαλίζουν την αποτελεσματική τήρηση των προθεσμιών πληρωμής που αυτό προβλέπει στις εμπορικές συναλλαγές στις οποίες ο οφειλέτης είναι δημόσια αρχή.

58 Κατά τρίτον, όσον αφορά το υποστατό της προβαλλόμενης από την Επιτροπή παραβάσεως υπό το πρίσμα του άρθρου 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση του κράτους μέλους ως είχε κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας (απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2018, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, C-669/16, EU:C:2018:844, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), ήτοι, εν προκειμένω, στις 16 Απριλίου 2017.

59 Συναφώς, από την τελευταία, συνταχθείσα στις 5 Δεκεμβρίου 2016, διμηνιαία έκθεση την οποία η Ιταλική Δημοκρατία υπέβαλε στην Επιτροπή προκύπτει ότι ο μέσος χρόνος πληρωμής εκ μέρους των δημοσίων αρχών για το πρώτο εξάμηνο του 2016 ήταν 50 ημέρες (47 ημέρες, εφόσον ληφθεί υπόψη ο σταθμισμένος μέσος όρος των στοιχείων), τα στοιχεία δε αυτά υπολογίστηκαν με βάση τις συναλλαγές που πραγματοποίησαν περισσότερες από 22 000 δημόσιες αρχές και αφορούσαν περίπου 13 εκατομμύρια τιμολόγια τα οποία παρελήφθησαν από τις εν λόγω αρχές.

60 Επιπλέον, με την απάντηση στην αιτιολογημένη γνώμη και με τα παραρτήματά της, η Ιταλική Δημοκρατία επισήμανε ότι, για ολόκληρο το 2016, ο μέσος χρόνος πληρωμής ήταν 41 ημέρες για τις δημόσιες αρχές που δεν υπάγονται στο εθνικό σύστημα υγείας και 67 ημέρες για εκείνες οι οποίες υπάγονται στο εν λόγω σύστημα, τα στοιχεία δε αυτά βασίστηκαν στα τιμολόγια που παρελήφθησαν από όλες τις δημόσιες αρχές για το ίδιο αυτό έτος (άνω των 27 εκατομμυρίων).

61 Όσον αφορά το επιχείρημα της Ιταλικής Δημοκρατίας ότι η παράβαση πρέπει να εκτιμηθεί βάσει της μέσης καθυστέρησης και όχι βάσει του μέσου χρόνου πληρωμής, αρκεί η διαπίστωση ότι, εν πάση περιπτώσει, από την απάντηση στην αιτιολογημένη γνώμη και από τα παραρτήματα αυτής, μνεία των οποίων γίνεται στην προηγούμενη σκέψη, προκύπτει ότι η μέση καθυστέρηση ήταν, το 2016, 10 ημέρες για τις δημόσιες αρχές που δεν υπάγονται στο εθνικό σύστημα υγείας και 8 ημέρες για τις αρχές που υπάγονται σε αυτό.

62 Τα στοιχεία αυτά, σε συνδυασμό με τα στοιχεία που παρέσχε η Ιταλική Δημοκρατία μετά την έναρξη της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας και τα οποία αφορούσαν ένα συνεχόμενο χρονικό διάστημα, αποδεικνύουν ότι ο μέσος χρόνος εντός του οποίου όλες οι ιταλικές δημόσιες αρχές προέβησαν στις πληρωμές για τις εμπορικές συναλλαγές τους υπερέβη τις προθεσμίες πληρωμής που προβλέπονται στο άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7.

63 Συναφώς, υπογραμμίζεται ότι η Ιταλική Δημοκρατία δεν αμφισβητεί το γεγονός ότι όλες οι δημόσιες αρχές της υπερέβησαν, κατά μέσο όρο, τις προθεσμίες αυτές ούτε υποστηρίζει ότι η ανάλυση των στοιχείων αυτών βάσει άλλων μεθόδων θα μπορούσε να οδηγήσει στη διαπίστωση ότι οι εν λόγω προθεσμίες τηρήθηκαν. Ωστόσο, η Ιταλική Δημοκρατία υπογραμμίζει, αφενός, ότι μια σειρά μέτρων που ελήφθησαν από το 2013 συνέβαλαν στην προοδευτική μείωση των εν λόγω καθυστερήσεων πληρωμών και, αφετέρου, ότι δεν είναι δυνατό να διαπιστωθεί παράβαση παρά μόνο σε περίπτωση σοβαρής, συνεχούς και συστηματικής παραβιάσεως των υποχρεώσεων που επιβάλλει το άρθρο 4 της οδηγίας 2011/7, πράγμα το οποίο δεν συνέβη εν προκειμένω.

64 Εντούτοις, τέτοιες εκτιμήσεις δεν μπορούν να αποκλείσουν το ενδεχόμενο, κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, να υφίσταται παράβαση εκ μέρους του εν λόγω κράτους μέλους των υποχρεώσεων που υπέχει βάσει του άρθρου 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7 (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 4ης Μαρτίου 2010, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-297/08,

EU:C:2010:115, σκέψεις 77 και 78). Επιπροσθέτως, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η προσφυγή λόγω παραβάσεως έχει αντικειμενικό χαρακτήρα και, κατά συνέπεια, η παράβαση των υποχρεώσεων που υπέχουν τα κράτη μέλη από το δίκαιο της Ένωσης θεωρείται ότι υφίσταται ανεξάρτητα από τη συχνότητα και την έκταση των επικρινόμενων καταστάσεων (πρβλ. απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 2003, Επιτροπή κατά Δανίας, C-226/01, EU:C:2003:60, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

65 Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι η κατάσταση όσον αφορά τις καθυστερήσεις πληρωμής εκ μέρους των δημοσίων αρχών στις εμπορικές συναλλαγές οι οποίες καλύπτονται από την οδηγία 2011/7 βελτιώνεται, ακόμη και αν θεωρηθεί αποδεδειγμένο, δεν είναι δυνατόν να εμποδίσει το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Ιταλική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το δίκαιο της Ένωσης [βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2019, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Υπέρβαση των οριακών τιμών του διοξειδίου του αζώτου), C-636/18, EU:C:2019:900, σκέψη 49].

66 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, διαπιστώνεται ότι η Ιταλική Δημοκρατία, παραλείποντας να διασφαλίσει την αποτελεσματική τήρηση εκ μέρους των δημοσίων αρχών της των προθεσμιών πληρωμής που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις διατάξεις αυτές.

Επί των δικαστικών εξόδων

67 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Ιταλική Δημοκρατία ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

1) **Η Ιταλική Δημοκρατία, παραλείποντας να διασφαλίσει την αποτελεσματική τήρηση εκ μέρους των δημοσίων αρχών της των προθεσμιών πληρωμής που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2011/7/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις διατάξεις αυτές.**

2) **Καταδικάζει την Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)